

Ivan Šaško:

Nagovor u slavlju Srednjega časa

prigodom Hodočašća svećenika Zagrebačke crkvene pokrajine u
Ludbreg,

4. travnja 2011. (župna crkva Presvetoga Trojstva)
o 600. obljetnici posebnoga štovanja Predragocjene Krvi Kristove

Draga subraćo u otajstvu Kristova svećeništva i njegove prisutnosti!

I. Biti u Ludbregu kao katolički vjernik ne ostavlja ravnodušnim. Svatko je potaknut pitati se dublje o vlastitoj vjeri, o njezinu središtu i njezinu izvoru, te istodobno živjeti zahvalnost i ljepotu životne pozvanosti da budemo kršćani. Biti u Ludbregu kao svećenik, štoviše – u zajedništvu svećenika, onih ljudi bez kojih Isus nije želio euharistiju na zemlji, poziva nas da se obnovimo u onome što, pred zahtjevima svakidašnjih obveza, može biti olako podrazumijevano, ali ne nužno dostatno prisutno.

Kad god se nađem u ovoj crkvi – premda to vrijedi za svaku crkvu – nenametljivo mi se javi mnoštvo pitanja i, prije svih drugih osjećaja, osjećaj radosne poniznosti.

Da, kad se nađemo pred stvarnim euharistijskim pitanjima, nalazimo se pred izazovom, pred životima koji su ispresijecani potrebom za srećom, za vječnošću, za ublažavanjem teškoća; nalazimo se pred odmahivanjem glavom, dvojabama, čuđenjima, nevjericom, odbijanjem, nesigurnošću... Nekoliko kapi neobične tekućine, čuvane šest stoljeća, otvara pitanja o smislu postojanja, o čovjeku, o odnosima prema drugima, o povijesti, o životu... Ne znam je li itko došao i otišao iz Ludbrega da si nije postavio ili da mu nije postavljeno pitanje: *Vjeruješ li?* Kao svećenici ne možemo otići odavde, a da ne pokušamo u ovome času života Crkve odgovoriti na pitanje radi čega me Bog pozvao u svećeništvo: *Zašto sam svećenik? Vjeruješ li u otajstvo Božje prisutnosti u Crkvi i u svome životu?*

II. Iako će se ponekad činiti suprotno, vjera se ne može podrazumijevati. Ona je dar koji se prima naviještanjem evanđelja; ne uvijek zacrtanim i

predvidivim putovima i oblicima, ali uvijek se susreće sa središnjim otajstvom – euharistijom u kojoj je svo duhovno blago Crkve (usp. *Presbyterorum ordinis*, 5). Svaki put kad želimo pronaći novu snagu, životnost, kršćansku maštovitost; kada želimo ponovno otkrivati svoje živote poziva na nasljedovanje Krista, susrećemo se s euharistijom i u euharistiji. Njezina je narav takva da u sebi sadrži cjelokupno otajstvo života. Zbog toga je važno da kao svećenici budemo tu s povodom koji umiva pogled i lice, izoštrava sluh, srce čini spremnijim, a korak i ruke hitrijima.

Ovo metropoljsko zajedništvo spaja obljetnicu štovanja Predragocjene Krvi Kristove i pripremu za dolazak pape Benedikta u Hrvatsku, u Zagrebačku crkvenu pokrajinu. Znamo da taj pohod pastoralno uvelike ovisi o našem odazivu, o našem oduševljenju. A nigdje ga ne možemo lakše naći nego u euharistiji koja je izvor zajedništva Crkve. Radi toga dolazi i Sveti Otac.

Nije potrebno tražiti odviše složene poveznice, da bismo vidjeli da se i u jednome i u drugome, u ludbreškoj proslavi i u Papinu pohodu, događa nešto što nas vraća i poziva na bitno, na darovanost, na konačni razlog naših nastojanja i djelovanja. Jer, papa uvijek dolazi *učvrstiti u vjeri*, a ona je poglavito euharistijska.

III. Pokušavajući prošlih tjedana iščitati obilježja šestogodišnjega pontifikata Benedikta XVI., pošao sam od najvažnijih dokumenata koji sadrže duhovnu usmjerenost Crkve i odražavaju nosive točke sadašnjosti. Pritom mislim na tri enciklike i dvije apostolske pobudnice. Tri enciklike, objavljene u razmaku od dviju godina, mogu se promatrati kao tri važna izrijeka o teološkim krjepostima.

Naime, 2005. Papa je na Božić objavio encikliku *Deus caritas est* stavljajući pred nas, Crkvu, i druge ljude Onoga u koga vjerujemo, a koji je ljubav. Već u Uvodu kaže što je središte kršćanske vjere – „kršćanska slika o Bogu i slika o čovjeku i njegovu putu koji iz toga proizlazi“. Povjerovali smo Božjoj ljubavi.

Na blagdan sv. Andrije, apostola, 30. studenoga 2007., imajući pred sobom vrijeme došašća, objavio je drugu encikliku: *Spe salvi*, koja obrađuje tematiku ufanja, nade. I gotovo se nadovezuje na prethodnu, ističući usku

poveznicu vjere i nade, pouzdane nade, sigurnosti koja ide onkraj ljudskih predviđanja, očekivanja i razočaranja, jer je utemeljena u Bogu. Pri kraju enciklike bavi se prostorima odjelotvorivanja nade.

Treća enciklika odgovara na zadnje dijelove prvih dviju. *Caritas in veritate*, enciklika objavljena na svetkovinu sv. Petra i Pavla, apostola, 2009. godine najopsežnija je i postaje zaokruženim govorom koji od Boga koji je ljubav, koji je istina u ljubavi, u prostoru karitativnosti postaje ljubav u istini. Bog ljubavlju progovara po nama, svojoj Crkvi. Primljena i darovana ljubav je sebedarje – *haris, milost*.

IV. Zanimljiv je taj Papin triptih koji je vrijedno razmatrati u cjelovitosti. No, jednako je vrijedno uočiti dvije apostolske pobudnice koje vidim kao nužnu poveznicu. Ne smatram slučajem da su sazvane sinode, premda prva prije njegova pontifikata, bile usmjerene najprije prema euharistiji, iz čega je nastala pobudnica *Sacramentum caritatis* (Katedra sv. Petra, 22. veljače 2007.) iz 2007. godine, da bi prošle godine bila objavljena druga, *Verbum Domini* (sv. Jeronim, 30. rujna 2010.) – o Božjoj riječi.

Vjera, ufanje, ljubav, euharistija, Božja riječ, i – sada pripremana sinoda o novoj evangelizaciji. To je iznimno kompaktan splet koji otkriva naglaske ne samo šestogodišnje papinske službe, nego života Crkve. U tome se spletu nalazi i Svećenička godina, s istim polazištem susreta s Bogom koji prosvjetljuje i uzdiže zemaljsku povezanost u zajedništvu i solidarnosti s bližnjima. Evangelizacija polazi iznutra, iz jezgre otajstva prema izražajima kulture.

Kod prezbiterskoga ređenja povjerena nam je zadaća predvođenja euharistijskoga slavlja, kao božanskih otajstava. U tome se događaju Božje ljubavi mijenja sve što živimo. Zbog toga Papa kaže: „U euharistijskome slavlju mi ne izmišljamo ništa novo, nego ulazimo u stvarnost koja nam prethodi; štoviše, obuhvaća nebo i zemlju, prošlost, sadašnjost i budućnost. Ta sveopća otvorenost; taj susret sa svim sinovima i kćerima je veličina euharistije: idemo ususret zbilji Boga koji je prisutan u tijelu i krvi Uskrsloga među nama.“ (Benedikt XVI., 15. lipnja 2010.)

Slavljena euharistija nas čini Kristovim tijelom, Duhom preobraženima u tijelo i krv. Zbog toga euharistija koja ne vodi prema međusobnome susretu ljudi tamo gdje žive, rade, trpe, noseći im Božju ljubav, ne očituje istinu koju sadrži. Biti vjeran otajstvu koje slavimo na oltaru znači, kako piše sv. Pavao, prinijeti svoja tijela, sebe same, za duhovnu žrtvu koja je Bogu mila (usp. *Rim* 12, 1), u okolnostima koje od nas traže umiranje naše sebičnosti i koje tvore naše oltare svakidašnjice. To otajstvo, koje nam ne dopušta da ga pretvorimo u riječi ili samo u misli, i koje se najistinskije očituje u darovanosti drugomu čovjeku, toliko toga lijepoga govori nama svećenicima. U našem pristupu euharistiji ne radi se o 'nadmudrivanju', nego o poniranju u otajstvo koje raduje, relativizira naše poteškoće i daje nova značenja.

V. Čini mi se da se na tome tragu može napraviti stanoviti katalog važnih tema dosadašnjega pontifikata Benedikta XVI. I ono što me iznenadilo upravo je spojivost s ovim našim hodočašćem u Ludbreg.

1. Između mnoštva naglasaka njegova pontifikata, spomenuo bih pozornost koju ovaj papa na specifičan način daje **mjestu Boga u životu čovjeka, unutar suvremene paradigme** koja čovjeka promatra u svjetlu raznih redukcionističkih pristupa. Kao da je glavni naglasak skidanje privida, otklanjanje zavodljive prijevare za čovjeka, ponovno otvaranje putova čovjeka do Boga, odnosno *facere visibilem praesentiam Dei* – učiniti vidljivom Božju prisutnost.

Benedikt XVI. na jasan način predstavlja i naviješta objavu Isusa Krista, ali s puno utemeljenja na širokoj podlozi filozofije, kulture, umjetnosti i s velikim osloncem na predaju Crkve, povezujući stoljeća istinom kršćanske vjere.

2. Kao drugi važan naglasak istaknuo bih **molitvu, odnosno liturgiju**. Zanimljivo da je u prvome svesku niza svojih sabranih djela (*Opera omnia*) koji odnedavno izlazi u Njemačkoj (i, jasno, u prijevodima) u predgovoru napisao da je „liturgija Crkve bila za njega od djetinjstva središte života, a postala je i središtem njegova teološkog rada“. Vidljivo je da mu je stalo do liturgije, jer zna da liturgija očituje život Crkve u svim njezinim segmentima i to u svjetlu

kristocentričnosti. Tako valja razumijevati i njegova polazišta vezana za odredbe kojima kani oblikovati liturgijski život Crkve, stavljajući u središte Krista utjelovljenoga, raspetoga i uskrsnuloga, osobito inzistirajući na središnjosti raspela u liturgijskome prostoru, odnosno na oltaru. No, kao što znamo to nije usko liturgijsko pitanje. Za njega je to sveobuhvatno pitanje.

3. Zbog kristosredišnjosti upozorava na opasnost odvajanja tzv. 'Isusa povijesti' od 'Krista vjere', što može biti učinak primjenjivanja i apsolutiziranja jedne ili više metoda koje nisu u stanju obuhvatiti cjelovitost događaja Krista. On se zauzima za '**proširenje racionalnosti**', razumskoga pristupa koji treba biti otvoren pred Božjom prisutnošću u povijesti.

Za Benedikta XVI. Otvorenost prema Bogu, razumom i vjerom, zahtijeva suočavanje s važnošću Boga u osobnome i društvenome životu. Njegovi govori koji dijalogiziraju sa suvremenosti su istinski biseri kao razvijena nutarnja kritika znanstveno-tehnološke racionalnosti, koja se danas nameće kao kulturološka predvodnica. Njegova kritika nije kritika razuma kao takvoga. Upravo suprotno, jer Papa razum smatra iznimnim blagom koje nam omogućuje upoznati stvoreni svijet i njegove zakonitosti, voditi nas do veće životnosti. **Kritika je usmjerena prema apsolutiziranju razuma, kao da je razumska spoznaja jedina valjana spoznaja zbilje.** Takav stav ne dolazi od znanosti kao takve, nego od jedne interpretacije znanosti koja je prilično stara, poznata i površna. Znamo da znanost ima svoju vrijednost u ispravnoj primjeni metode. Ako se jedna metoda želi protegnuti na sveopću spoznaju, nužno se ulazi u zabludu.

4. No, s druge strane, čini se da je najveća poteškoća, neki će reći drama, naše zapadne civilizacije u tome što oslonjenost na jedan metodološki pristup sprječava da se (razumski) pitamo o odlučujućim pitanjima o smislu života, o svrsi našega postojanja, o usmjerenosti i značenjima najdubljih životnih pokretača, kao što je ljubav te da odgovore na ta pitanja povjerimo samo svojim osjećajima, proizvoljnosti izbora, odvajajući ih od razuma. Ma koliko to zvučalo čudno, Benedikt XVI. je danas **najgorljiviji branitelj važnosti ljudskoga razuma.** Idući korak dalje, pokazuje da razmišljanje o ustroju znanstvene spoznaje otvara put prema Bogu.

5. Papa Benedikt progovara **protiv bilo kojega neprimjerenoga svođenja zbilje na jednostranosti**, osobito kada se radi o čovjeku, koji nije puki proizvod prirode, snažno naglašavajući ljudsko dostojanstvo, njegov razum i slobodu. Svaki *redukcionizam* ima odražaj u kulturi. Iz individualizma se širi prostor prema društvenoj matrici etičnosti i pravnomu ustrojstvu svega javnoga života. Zbog toga Papa govori o potrebi **novoga humanizma, kršćanskoga humanizma** koji se suprotstavlja diktaturi relativizma. Naši osobni izbori ne mogu biti kriteriji objektivne normativnosti. Tu se smještaju povici koji traže razna prava, zaboravljajući da za etiku trebaju postojati temelji, vrijednosti, istina, kojoj čovjek nije konačno izvorište.

Osim što brani istinsku vrijednost razuma i slobode, Papa je **istinski branitelj kulture Zapada koja je doživjela radikalni rez**, pri čemu je sekularizirani Zapad očitovao odmak od povijesti čovječanstva, gotovo nesposoban na sadašnjim postavkama dati etičke smjernice, ne samo na kršćanstvu, nego i na nekoj drugoj religijskoj podlozi, a što je najgore ni na ljudskoj naravi. Kršćanska sloboda je sloboda koja računa s drugim, koja se ostvaruje samo u odgovornosti.

6. Sadašnji papa je svjestan ponajprije **potrebe jačanja temelja same Crkve**, vjernika, njihova življenja po evanđelju, našega obraćenja. Zbog toga vraća na bitno, na okosnice. Potrebna je cjelovitost ljudskosti u vjeri, da bi se živjela ljubav. Ni spoznaja, ni ljubav nisu mogući bez darovanosti i bez Duha Svetoga. Svaki **pokušaj odvajanja čovjeka od svetoga**, s iluzijom da ga se može na taj način dovesti do slobode i 'neovisnosti', okreće se protiv samoga čovjeka.

Razumljivo je da Crkva posjeduje veliku baštinu koja je povezana. Benediktov stav o tome može se vidjeti u odnosu prema Drugomu vatikanskom koncilu. On promiče tzv. **'hermeneutiku obnove'**. Time želi reći da nije ispravan pristup onaj koji želi prekid, diskontinuitet, lom koji može imati dva oblika: nastojanje da se traži 'duh Koncila', bez povezanosti s dokumentima; ili pak povratak u tradiciju prije Koncila, kao da bi Koncil bio neki prekid s tradicijom Crkve. Zbog toga hermeneutika obnove znači 'novost

u kontinuitetu', što zahtijeva daljnje promicanje i življenje Drugoga vatikanskog koncila, obnovu koja u Crkvi traje.

Iz svega rečenoga postaje jasnije zašto se – oslonjen na istinu – snažno zauzima za ekumenizam, traži putove do jedinstva Crkve, kao i za međureligijski dijalog.

7. Konačno, papinska služba je uvijek i **osporavan znak**. Treba ozbiljno uzeti Isusove riječi koje vrijede za svakoga kršćanina i kršćanku, a posebno za Papu, da nije učenik nad Učiteljem. To znači i neprihvatanje, nerazumijevanje, pogrdjivanje, progonstva. Oni koji žele raskršćaniti život čovjeka ne mogu se pomiriti s kršćanskim stavovima. Papa se ne uklapa u glavne i popularne trendove (*main stream*). Tako je bilo sa svakim papom. No, nije čudno da protivnici najgorim papom smatraju onoga koji je živući. Sada oni isti koji su obescenjivali zauzimanja pape Ivana Pavla II. njega hvale, jer je mrtav i jer se vidi koliki ga istinski cijene. Za protivnike je uvijek mrtav ili umrtvljen papa najbolji papa.

VI. Draga braćo svećenici, mislim da kojima sam – koristeći samo grube poteze – pokušao naznačiti obilježja života Crkve u službi Benedikta XVI. dolazimo ponovno u ovu crkvu. Tu se nalazi Bog u središtu, prisutan u Kristu, u utjelovljenoj zbilji koja upućuje na prisutnost vječnosti. Toj zbilji možemo pristupiti sužena duha, suženom racionalnošću koja nas ne približava istini i koja nas udaljuje jedne od drugih. I kao svećenici drukčije živimo svoj poziv i svoje zajedništvo, ako ga ne sužavamo na ovozemaljske razloge i objašnjenja.

Ovdje se ostvaruje proširenje racionalnosti i novi humanizam, izrastao iz Kristove žrtve na križu i dara u jednostavnosti kruha i vina koji su po Duhu Svetome postali hranom ljubavi. Ovdje se spajaju ne samo razum i vjera, nego vjera i kultura, u očitome suživotu, šesto godina. Ovdje nas se uči drukčije živjeti svoje vrijeme i ne promatrati samo neposredne rezultate, nego naše zalaganje i služenje. Ovdje se pred nama nalaze rijeke vjernika i pastira koji su se nadahnjivali zagledani u Gospodina s istim pitanjima i dvojabama i vođeni

istom vjerom u izgrađivanju Crkve. Osim toga, pozvani smo biti osporavan znak, onda kada nas se želi ugurati u mjerila popularnosti.

VII. Pitajući se o značenju Papina dolaska za nas, svećenike, koji nismo samo dio sustava organizacijskih poluga, znači pitati se o Crkvi, o našem služenju, stavljajući ga u suodnos prema petrovskoj službi. A što je u njoj najvažnije? Mislim da je za odgovor na to pitanje vrijedno osloniti se na jednu molitvu, na zbornu molitvu euharistijskoga slavlja na početku papinske službe. U njoj se govori o Petrovu nasljedniku, čija je uloga „**vjerničkomu puku učiniti vidljivim načelo i temelj jedinstva u vjeri i zajedništva u ljubavi**“, tj. Isusa Krista. To mi se čini lijepom slikom pretočenom u uspjeti izričaj: *visibile facere unitatis fidei et communionis principium et fundamentum*.

Tu zastajem, ostavljajući svakomu od nas da se pita što to svatko od nas čini *vidljivim*; za što smo zahvalni što su nam drugi učinili *vidljivim*. U euharistiji se radi o tome da je Bog postao *vidljivim*, *opipljivim*, *čujnim*; da nas zahvaća svojom ljubavlju; da nam ostavlja prisutnost koju je samo po nama moguće okusiti, doživjeti, iznijeti na ulice i u obitelji, unijeti kao mir u razdore, netrpeljivosti i tugu. Prisutnost Ljubavi koja se pokazuje i ponavlja da „ljubi sva bića i ne mrzi ni jedno koje je stvorila“. Pokazana ljubav koja dopušta da ju zanemarimo ili prihvatimo. Samo u ovome drugom slučaju postaje očitovanje čuda, kao što je to ovdje stoljećima.

Izaziva ampulica s tekućinom za koju je teško pronaći našu riječ, jer joj je podrijetlo u Božjoj riječi; koju je teško zatvoriti u pokaznicu, jer ona sama pokazuje vječnost; za koju je teško dati dokaze, ako nismo spremni u ljubavi založiti svoj život. Kada nas je pozvao u svoju službu, Isus nam je povjerio svoju prisutnost, prisutnost neba koja ne rađa sumnju samo ako istinski vjerujemo da ju je nemoguće zatvoriti u zemaljsko. I jedina gesta koju ne treba tumačiti i koja ostaje uvjerljiva jest klanjanje.

Sva naša iskustva s Prisutnim: od tuge grijeha, preko snage kajanja, do radosti slobode i zajedništva, može stati jedino u molitvu. Ona ne sužava spoznaju i postoji zbiljski samo tamo gdje se susreću Istina i Ljubav.